

Mr. sc. Marina Proklin, dipl. oec. i ovl. rač.
Financijska agencija
Regionalni centar Osijek

UDK 657.3(497.5)
Prethodno priopćenje

Jasna Zima, dipl. ing. građ.
Građevinski fakultet u Osijeku

UTJECAJ LIKVIDNOSTI I SOLVENTNOSTI NA POSLOVANJE PODUZETNIKA

SAŽETAK

Za nesmetano funkcioniranje tržišnoga gospodarskog sustava od izuzetnog je značenja da svaki njegov podsustav: poslovni subjekt, gospodarski subjekt, poduzetnik... **bude likvidan i solventan**. I ne samo to! Veoma je značajno da održavanje kontinuiteta likvidnosti i solventnosti poduzetnika omogućuje i ostvarenje ciljeva gospodarskog sustava u cjelini.

Likvidnost i solventnost poduzetnika **međusobno** su uvjetovane i povezane.

Nema kod poduzetnika odluke koja u isto vrijeme nije odluka u pozitivnom ili negativnom smislu ne dotiče pitanje likvidnosti i solventnosti poduzetnika. Isto tako i svaka odluka koja umanjuje ili povećava likvidnost i solventnost, ima za posljedicu određeni učinak na cjelokupno poslovanje poduzetnika.

Likvidnost poduzetnika je sposobnost njegove nenovčane imovine da se u relativno kratkom roku i bez gubitaka pretvori u gotov novac.

Solventnost poduzetnika je njegova sposobnost da raspoloživim novcem podmiri sve svoje dospjele dugove u rokovima njihova dospjeća.

Ključne riječi: imovina, likvidnost, nelikvidnost, solventnost, novac, dugovi, insolventnost, poduzetnik, koeficijent obrtanja, novčana točka pokrića.

«Gospodarski položaj poduzetnika utoliko je zdraviji, ukoliko su mu imovinske vrijednosti likvidnije. Likvidnost se povećava s porastom upotrebe imovinskih vrijednosti u vidu obrtne imovine koju je lako imati pri ruci i na raspolaganju, nasuprot njihovoj upotrebi u investicionoj imovini; likvidnost se upravlja prema stupnju dospelosti dugova.»

(Gerstner, P.)¹

1. UVOD

Iz navedenoga teksta slijedi da se smisao stavlja u pitanje kada je riječ o **likvidnosti i solventnosti poduzetnika**. U ovom razmišljanju treba svratiti pozornost na primjerenu Gerstnerovu **precizaciju**, poglavito, likvidnosti a zatim i solventnosti poduzetnika. Bjelodano, **nema kod poduzetnika odluke** koja u isto vrijeme nije odluka koja u pozitivnom ili negativnom smislu ne dotiče pitanje likvidnosti poduzetnika. Isto tako i svaka odluka koja umanjuje ili povećava likvidnost ima za posljedicu određeni učinak na cjelokupno **poslovanje poduzetnika**.

Zašto o pojmovima likvidnost i solventnost poduzetnika govorimo zajedno, kad naše razmatranje **trebamo usmjeriti više likvidnosti?** Odgovor na to nalazimo u davne 1933. godine iznijetom nedvojbenom Gerstnerovu vidiku: «... likvidnost mora ići usporedno sa solventošću...»² I još sažetije: **solventnost = sposobnost plaćanja**.

Naslov izlaganja posve je običan. Međutim **on u sebi krije** određene nedorečenosti koje se mogu spoznati samo pomnom analizom nekih pojmova. Zapravo, **nisu rijetki slučajevi** u kojima se ne razlikuje pojam „likvidnost“ od pojma „solventnost“.

2. POJMOVNO ODREĐENJE LIKVIDNOSTI I SOLVENTNOSTI

Općenito u gospodarskoj teoriji i praksi, ne samo u našoj, nerijetko se **poistovjećuju pojmovi** «likvidnost» i «solventnost». Nerijetko sredstva komunikacije – svi mediji – usmeni i pismeni zamjenjuju pojmove: «/ne/likvidnost» i «/in/solventnost...»³ U svakodnevnoj komunikaciji, **svjedoci smo**, da je «likvidnost» gotovo potisnula «solventnost». Bjelodano, govori se o likvidnosti poduzetnika mada se pritom misli na njegovu solventnost.

Navest ćemo nekoliko takvih izraza i riječi!

2.1. Različita poimanja likvidnosti i nelikvidnosti

U našoj gospodarskoj zbilji **najčešće** se pod pojmom likvidnosti (Liquidität) podrazumijeva

sposobnost poduzetnika da u rokovima plaća svoje dugove. Izriječom upozoravamo da **to nije točno!**

Bez obzira na razlike koje vladaju među autorima, **ovdje je riječ**, u odnosu na iznesenu netočnost, **o solventnosti poduzetnika**.

Nakon ove kratke refleksije podimo redom.

Prema Klaiću,⁴ riječ «likvidnost» latinskog je podrijetla i znači: «...pokretnost; lakoća realizacije; mijenjanje u gotov novac.» On upućuje na riječ «likvidan».⁵

Kada se navedene riječi upotrijebe u motrenju funkcioniranja poduzetnika, **likvidnost znači sposobnost poduzetnika da u svako vrijeme slobodno raspoláže svim svojim posjedovnim dobrima** (resursima) **odnosno imovinom**.

I dalje, nalazimo još bolju precizaciju!

S tim u svezi riječ «likvidan» latinskog je podrijetla, «(liquidus)», a znači: «1. tekući (isp. likvidan); 2. dospio (npr. mjenica, ček).» I dalje, Klaić, u ozračju trgovačkog poslovanja, za riječ «likvidan» kaže da je to: «... jasan, čist, siguran bez plaćevnih teškoća (likvidna bilanca)»⁶.

Prema tome **likvidnost poduzetnika treba shvatiti njegovom gospodarskom slobodom** koju treba osigurati dugoročnim poduzetničkim odlukama. Za likvidnost ili nelikvidnost poduzetnika od posebne su važnosti poduzetničke odluke o uspostavljanju **pravilnog odnosa između kratkotrajnih posjedovnih dobara** odnosno **imovine i njezinih izvora**.

S tim u svezi nalazimo i ovakvo motrište. Anthony i Reece pod likvidnošću poduzetnika podrazumijevaju: «... sposobnost poduzeća da podmiruje svoje tekuće obveze»⁷.

S tim u svezi promotrimo još i ovo motrište.

Davne 1937. godine, kada govori o likvidnosti, Kohn pod «likviditetom» podrazumijeva: «... svojstvo imovine odnosno njezinih pojedinih dijelova, da se mogu brzo i bez većih gubitaka pretvoriti u gotov novac...»⁸.

Uzmimo jedan analogan pojam, nakon 74 godine – gotovo potpuno identičan – pod pojmom likvidnosti u Ekonomskom leksikonu nalazimo

4 Klaić, B., Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod MH Zagreb, 1978., str. 806.

5 U istom djelu.

6 U istom djelu.

7 Anthony R., Reece J. RAČUNOVODSTVO Financijsko i upravljačko računovodstvo, Naslov izvornika ACCOUNTING PRINCIPLES, RRI Plus, Zagreb, 2004., str. 294.

8 Kohn F., Trgovački i pravni leksikon, Tisak građanske tiskare k.d. u Osijeku, 1937., str. 390.

1 Gerstner, P., Analiza bilance, Berlin, na Uskrs 1933., str. 417.

2 U istom djelu str. 439.

3 Proklin, P., Hrvatski računovodstveni jezik – čežnja ili potreba, Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde, RAČUNOVODSTVO, FINANCIJSKO IZVJEŠĆIVANJE, REVIZIJA, POREZI, TRŽIŠTE KAPITALA PREMA NOVIM RJEŠENJIMA OD 1.1.1999. GODINE, Zagreb, 1999., str. 105.

da je to: »... svojstvo imovine, ili njezinih dijelova, da se mogu brzo i bez gubitaka pretvoriti u gotov novac...»⁹.

Navest ćemo još jedan: »*Likvidnost poduzeća znači sposobnost poduzeća da u svako vrijeme slobodno raspolaze svim svojim sredstvima.*» I dalje: »*Likvidnost treba shvatiti ekonomskom slobodom poduzeća, slobodom akcije i slobodom odabiranja najpovoljnijih rješenja.*»¹⁰

Mi se ne bismo htjeli ovdje izravno više upuštati u daljnja poimanja likvidnosti, nego bismo htjeli naposljetku dati odgovor na krucijalno pitanje:

Što je likvidnost poduzetnika?

Iz svega predašnjeg, mi stojimo, naposljetku uz sljedeću pojmovnu definiciju:

Likvidnost poduzetnika je sposobnost njegove nenovčane imovine da se u relativno kratkome roku i bez gubitaka pretvori u gotov novac.

I tu dolazimo do bitne spoznaje: ispravnije je govoriti o **likvidnosti poduzetnika, a ne o likvidnosti njegove imovine.**

Suprotno od riječi «*likvidan*» Klaić bilježi riječ «*nelikvidan*» što znači: »... *koji se ne podaje likvidaciji, prodaji, realizaciji na tržištu; koji ima poteškoća u pogledu plaćanja svojih obveza.*» I dalje, «... *nelikvidno potraživanje – potraživanje koje nije lako dokazati ili utjerati.*» Temeljem rečenoga, Klaić¹¹ samo spominje kao izvedenicu riječ «*nelikvidnost*».

Izvan je teme ovog rada daljnja analiza navedenih pojmova.

I na tome zamagljenom vidokrugu, naša pojmovna definicija glasi:

Nelikvidnost poduzetnika je nesposobnost njegove nenovčane imovine da se u relativno kratkome roku i bez gubitaka pretvori u gotov novac.

2.2. Različita poimanja solventnosti i insolventnosti

Za razliku od likvidnosti poduzetnika, koja je određena i uvjetovana odnosima stanja i kretanja **nenovčane imovine**, solventnost je određena **tijekovima novca** i novčanim ekvivalenta. Narečeni **tijekovi postignuća su** poduzetnikovih: poslovnih, ulagateljskih i financijskih aktivnosti odnosno **poduzetničkih pothvata**.

Međutim naša gospodarska zbilja nerijetko solventnost (Solvenz – Zahlungsfähigkeit) poistovjećuje s pojmom likvidnost, a to nije točno! Evo zašto.

U tom kontekstu Klaić ne spominje posebno riječ solventnost, već polazi od riječi «*solvencija*», koja znači: (*solvere – riješiti, razvezati*) *I. plaćevna sposobnost, aktivnost bilance nekog poduzeća.*» I dalje Klaić izvodi riječ «*solventan*» što znači: »... *koji može platiti, platežno sposoban koji ima aktivnu bilancu*», da bi završio riječju «*solvirati*», tj. «... *isplatiti, odužiti se, namiriti, udovoljiti obvezama, izvršiti, ispuniti.*»¹²

Treba ovdje ukazati na dva izričaja:

- **plaćevna sposobnost i**
- **aktivna bilanca.**

Međutim, suprotno rečenomu: »... *solventnost se odnosi na sposobnost poduzeća da podmiri trošak kamata i da podmiruje dospjele rate vezane za dugoročno zaduživanje.*»¹³

Ili, za solventnost Braut¹⁴ kaže da je to: »... *sposobnost poduzeća da u svako vrijeme udovolji svojim obvezama na vrijeme i bez gubitaka.*»

Prema rješenju toga pitanja usmjereni su još mnogi odgovori, od kojih naposljetku naš glasi: **Solventnost poduzetnika je njegova sposobnost da raspoloživim novcem podmiri sve svoje dospjele dugove u rokovima njihova dospelja.**

Sljedstveno tome nalazimo riječ «*insolvencija*» koja je, isto tako, latinskoga podrijetla: »(*in – ne + solvere – riješiti se duga, platiti*)» odnosno prema Klaiću: »... *nesposobnost plaćanja; obustava udovoljavanju novčanim obvezama; insolventan, ... nesposoban da plati; koji je obustavio plaćanje; insolventnost ... isto što i insolvencija.*»¹⁵

Prema tome naše je motrište, **insolventnost poduzetnika je situacija u kojoj poduzetnik nije u mogućnosti da raspoloživim novcem podmiri sve svoje dospjele dugove u rokovima njihova dospelja.**

Insolventnost, među inim, stečajni je razlog jer je riječ o: »... *nesposobnosti za plaćanje i prezaduženosti.*»¹⁶ Dakle poduzetnik je **pred stečajem!**

Pojasnimo to ukratko.

2.3. Stečajni razlozi poduzetnika nisu nelikvidnost već insolventnost

Sada postaje shvatljivo da se stečaj nad poduzetnikom može otvoriti samo ako se utvrdi postojanje kojega od zakonom predviđenih **stečajnih razloga**, a to su:

- **nesposobnost za plaćanje i**
- **prezaduženost.**

Bjelodano, **nije riječ o nelikvidnosti poduzetnika**, kao jednom od stečajnih razloga, **već je riječ o nesposobnosti poduzetnika za plaćanje dospjelih dugova** u rokovima njihova dospelja, tj. **riječ je o insolventnosti poduzetnika.**¹⁷

Što je **nesposobnost za plaćanje?**

Iz citiranoga institucionalnog okvira razabiremo da je **poduzetnik, odnosno dužnik, nesposoban za plaćanje ako ne može trajnije ispunjavati svoje dospjele novčane dugove, odnosno obveze.** I dalje, **okolnost** da je poduzetnik, odnosno dužnik, podmirio ili da može podmiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika **sama po sebi ne znači da je on sposoban za plaćanje** – on je **insolventan.**

Izriječom: „*Smatrat će se da je dužnik nesposoban za plaćanje /M.P. on je insolventan/ ako ima evidentirane nepodmirene obveze kod banke koja za njega obavlja poslove platnog prometa u razdoblju duljem od 60 dana, a koje je trebalo, na temelju valjanih osnova za naplatu, bez daljnjeg pristanka dužnika naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa. Okolnost da je dužnik u tom razdoblju imao sredstava (J.Z. novca) na drugim svojim računima kojima su se mogle namiriti sve te tražbine ne znači da je on sposoban za plaćanje.*»¹⁸ **Znači poduzetnik je insolventan.**

I dalje.

Što je **prezaduženost?**

Poduzetnik odnosno dužnik je **prezadužen ako njegova imovina** (prikazana u aktivni u bilanci) **ne pokriva postojeće dugove** odnosno obveze (prikazane u pasivi bilance kao tuđa glavnica).¹⁹

I što je za nas ovdje posebno zanimljivo?

Ako je poduzetnik nesposoban za plaćanje ili prezadužen ravnateljstvo odnosno uprava (menadžment) poduzetnika **mora bez odgode**, a najkasnije dvadeset dana po nastanku nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti, **predložiti otvaranje**

stečajnog postupka.²⁰

Da li je u praksi baš tako?

3. PRETVORBENI TIJEKOVI POSJEDOVNIH DOBARA - IMOVINE

Posjedovna dobra odnosno imovina, pod utjecajem poduzetničkih pothvata koje čini poduzetnik, bilježe određene **tijekove.**

Ukupnost poduzetničkih pothvata koje čini poduzetnik u cilju, među inim, ostvarenja poduzetničkih rezultata – dobitka (profita) mogu se motriti dvojako, i to kao:

- **materijalni tijekovi** (tehničko motrište) i
- **vrijednosni tijekovi** (gospodarsko motrište).

U oba se slučaja javljaju, **s jedne strane**, rashodi, tj. trošenje imovine, promet ili izdavanje imovine i, **s druge strane**, prihodi, tj. primanje nove imovine, utrošci, učinci, prinosi odnosno postignuće poduzetništva.

Materijalni tijek (tehničko motrište) kod proizvodnoga poduzetnika bilježi svoj početak u pribavljanju od drugih – od svoje okoline – dugotrajne i kratkotrajne imovine materijalnog oblika i radnike. Ti radnici svrsishodnim upotrebljavanjem navedenih posjedovnih materijalnih dobara stvaraju nove korisne učinke: gotove proizvode ili usluge. Ti gotovi proizvodi i usluge namijenjeni su drugima i proizvodni poduzetnik ih isporučuje svojoj okolini.

Vrijednosni tijek poduzetnika započinje **novcem.** Drugim riječima, da bi uopće mogao započeti poduzetničke pothvate, poduzetnik mora raspolagati **odgovarajućom svotom novca.**

Posebno naglašavamo: u pravilu, **pretvorbeni materijalni tijekovi i vrijednosni tijekovi se ne poklapaju.**

Mi ćemo se zadržati na vrijednosnom tijeku i o tome će bit riječi u daljnjem izlaganju.

Prema tome **vrijednosno motreno**, poduzetnički pothvati temelje se na neprekidnim kružnim **tijekovima posjedovnih dobara** odnosno imovine u okviru **poslovnog** odnosno **poduzetničkog ciklusa.**

9 Ekonomski leksikon, Leksikografski zavod «Miroslav Krleža» i Masmedia, Zagreb, 1995., str. 458.

10 Braut R., Ekonomska analiza poslovanja poduzeća, II. dio, skripta, Visoka privredna škola u Zagrebu, Zagreb, 1967., str. 255.

11 Navedeno djelo pod 3, str. 935.

12 U istom djelu str. 1250.

13 Navedeno djelo pod 7, str. 294.

14 Navedeno djelo pod 10, III. dio, str. 705.

15 Navedeno djelo pod 4, str. 595.

16 Vidović, A., Stečajni zakon, čl.4. t.2., RRiF Plus, Zagreb, kolovoz 2006., str. 2.

17 U istom djelu, t.(1.) do (10.), str. 2. i 3.

18 U istom djelu, t.(4).

19 U istom djelu, t. (8).

20 U istom djelu, t. (10).

3.1. Poslovni ciklus

Što je poduzetnički odnosno poslovni ciklus?

„Poslovni ciklus subjekta /poduzetnika P.P./ jest vrijeme između nabave imovine za proces (preradu) i njihove realizacije u novac ili novčane ekvivalente. Kada redoviti poslovni ciklus subjekta nije jasno prepoznatljiv, njegovo pretpostavljeno trajanje je dvanaest mjeseci.“²¹

Prema tome poduzetnički odnosno poslovni ciklus poduzetnika (Der Geschäftszyklus eines Unternehmens) je **prosječno vrijeme** koje prođe između **nabave** posjedovnih dobara i njihovih pretvorbenih tijekova **natrag u novac**. Ili, to je **prosječno vrijeme** koje prođe između **novca na početku i novca na kraju poduzetničkoga ciklusa**.

Isto tako, ako poslovnom ciklusu u poduzetniku **nije** određeno trajanje, njegovo je trajanje 365 dana.

Tijek funkcioniranja tipičnog poduzetničkog odnosno poslovnog ciklusa²² (Operating cycle) može se prikazati shematski na način kako je to učinjeno na Slici 1.

Slika 1. Tipični poslovni ciklus

S tim u svezi, **što je to ciklus?**

Ciklus je kružni tijek posjedovnih dobara odnosno imovine **od novca** preko zaliha i potraživanja pa natrag do **novca**. Izriječno, **od novca do novca!**

Primjerice, poduzetnički odnosno poslovni ciklus Seacliffa Company je u 1994. godini iznosio 145 dana a temeljio se na sljedećim izračunima:

- 104 dana potrebnih za obrtanje zaliha, i
+ - 40 dana potrebnih za naplatu potraživanja.
= 145 dana poslovnog ciklusa²³

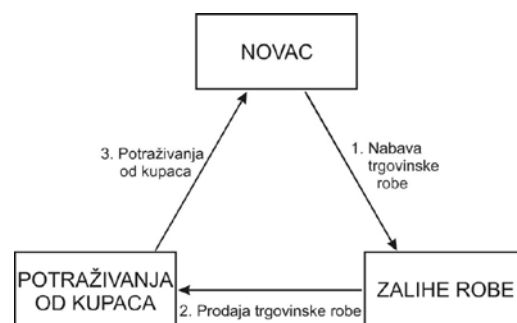
Za razliku od tipičnoga poslovnog ciklusa (Slika 1) pod **poslovnim ciklusom** poduzetnika koji se bavi trgovinom podrazumijeva se: »Serije transakcija kroz koje poduzeće generira svoj prihod i svoje novčane primitke od kupaca...»²⁴

Poduzetnički odnosno poslovni ciklus trgovinskog poduzetnika sastoji se od sljedećih osnovnih poduzetničkih pothvata odnosno transakcija:

1. Nabava trgovinske robe
2. Prodaja trgovinske robe i
3. Potraživanja od kupaca.

Navedeni slijed transakcija stalno se ponavlja. Isto tako i u ovom slučaju polazi se od novca i završava s novcem, na način kako je to shematski prikazano na slici 2.²⁵

Slika 2. Poslovni ciklus trgovinskog poduzetnika

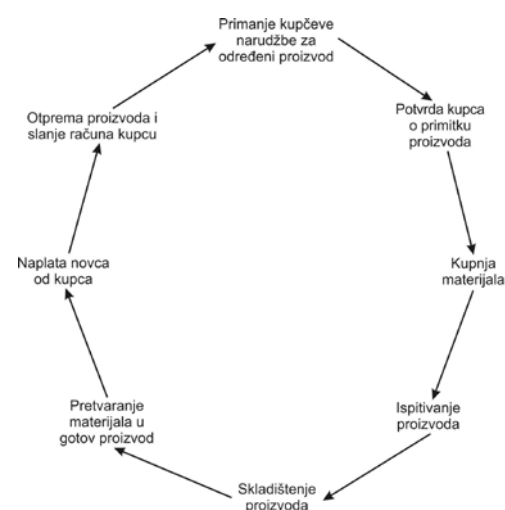
Promotrimo nekoliko **različitih motrišta** glede poduzetničkog odnosno poslovnog ciklusa usporedbom proizvodnih i trgovinskih poduzetnika.

Proizvodni poduzetnici preoblikovanjem posjedovnih dobara (resursa) stvaraju gotove proizvode čijom prodajom zarađuju prihod. Njihov poslovni odnosno **poduzetnički ciklus** je **duži** i kompleksniji nego onaj kod trgovinskog poduzetnika. Zašto? Zato što je prvi poduzetnički pothvat – transakcija – a to je nabava trgovinske robe zamjenjiva s mnogo transakcija i ulaza (inputa) koji su uključeni u proizvodnju trgovinske robe.

Trgovinski poduzetnici nabavljaju svoju zalihu robe od drugih poduzetnika. Nerijetko ovi poduzetnici imaju velike svote novca uložene u svoju zalihu robe. Ona je, misli se na zalihu robe, najskuplja imovina koja se javlja u bilanci trgovinskih poduzetnika. Međutim zalihu robe je relativno likvidna imovina. Za razliku od proizvodnog poduzetnika, **poduzetnički ciklus je kraći**.

Poslovni ciklus društva, prikazan na slici 3., odnosi se na slijed većine aktivnosti odnosno poduzetničkih pothvata za tipično proizvođačko društvo.²⁶ Svrha je ovakvog načina prikazivanja poslovnog ciklusa odrediti **kada i u kojem** računovodstvenom razdoblju treba priznati prihod. Poznato je, s računovodstvenog motrišta, **da se prihod** poduzetnika priznaje **u jednoj točki** ovoga poslovnog odnosno poduzetničkog ciklusa. Procjenjivanje koje se ovdje primjenjuje, uvažava kriterij objektivnosti.

Slika 3. Poslovni ciklus društva

Zapravo, **prihod se priznaje** odnosno bilancira kada je povećanje budućih gospodarskih koristi povezano s povećanjem imovine ili smanjenjem dugova pod uvjetom da se ovo **može pouzdano procijeniti**.

3.2. Pretvorbeni tijekovi zaliha

Zalihe su nerijetko najveće bilančno počelo kratkotrajne imovine poduzetnika. Stoga je za ravna-

teljstvo (menadžment) poduzetnika, kojemu su na upravljanje povjerene zalihe, od posebne važnosti odgovor na krucijalno pitanje: **Kolike bi zalihe poduzetnik trebao imati?** Odgovor na ovo pitanje uvjetovan je mnogim čimbenicima, primjerice: priroda poduzetništva, organizacijsko ustrojstvo poduzetnika, fizičke i vrijednosne značajke zaliha, pouzdanost dobavljača zaliha i sl.

U cilju minimiziranja stanja zaliha sirovina, materijala, proizvođača u tijeku, poluproizvoda i gotovih proizvoda, mnogi proizvodni poduzetnici uvode Just-in-time (JIT) sustav zaliha. Sustav se temelji na pravovremenoj nabavi sirovina u procesu proizvodnje i završetku proizvodnje **upravo na vrijeme** u cilju izvršenja postojećih narudžbi gotovih proizvoda.

Zalihe koje poduzetnik drži na skladištu u biti predstavljaju **zamrznutu imovinu** odnosno novac. Posebice ako su zalihe nabavljene od dobavljača i ujedno plaćene. Stoga od posebne važnosti za ravnateljstvo (menadžment) poduzetnika da ih što prije uključi u pretvorbene tijekove na način kako je to shematski prikazano na slici 4.

1. Iz prikazane sheme²⁷ (Slika 4) može se zaključiti da je riječ o sljedećim **tijekovima troškova zaliha** (troškovima kupnje, troškovima konverzije i ostalim troškovima) – u ozračju povijesnog troška – odnosno pretvorbenim tijekovima zaliha:
2. **odljev novca – poslovna aktivnost**, plaćeni predumovi dobavljačima za nabavu zaliha – ulaganje u proces nabave zaliha – proces nabave;
3. **proces nabave zaliha je završen – nabavljene zalihe dovode se na sadašnju lokaciju – skladište i u sadašnje stanje** – prihod procesa nabave.
4. **Početak tijeka troška** nabave – povijesnog troška (nabavne cijene). Ulaz (input) u pretvorbene tijekove zaliha – troškovi kupnje;
5. **obračun plaćenih predumova dobavljačima** – poslije isporuke nabavljenih zaliha i u novčanim svotama tih zaliha;
6. **odljev novca – poslovna aktivnost**, plaćanje dobavljačima dospjelih dugova;
7. **utrošak**: sirovina, materijala, pričuvnih dijelova i inventarskih predmeta u proces proizvodnje;
8. **proces proizvodnje je završen – proizvedeni gotovi proizvodi dovode se na sadašnju lokaciju – skladište i u sadašnje stanje. Završetak**

21 Međunarodni računovodstveni standard 1, Prezentiranje financijskih izvještaja t. 59., st. 10493. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine br. 140, Zagreb, 23. prosinca 2006.

22 Welsch G.A., Short D.G., Fundamentals of Financial Accounting, Fifth Edition, IRWIN, Illinois, 1987., str. 110.

23 Meigs & Meigs, RAČUNOVODSTVO: Temelj poslovnog odlučivanja, Deveto izdanje, Naslov Izvornika – Accounting: The Basis for Business Decisions, Mate d.o.o., Zagreb, 1999., str. 943.

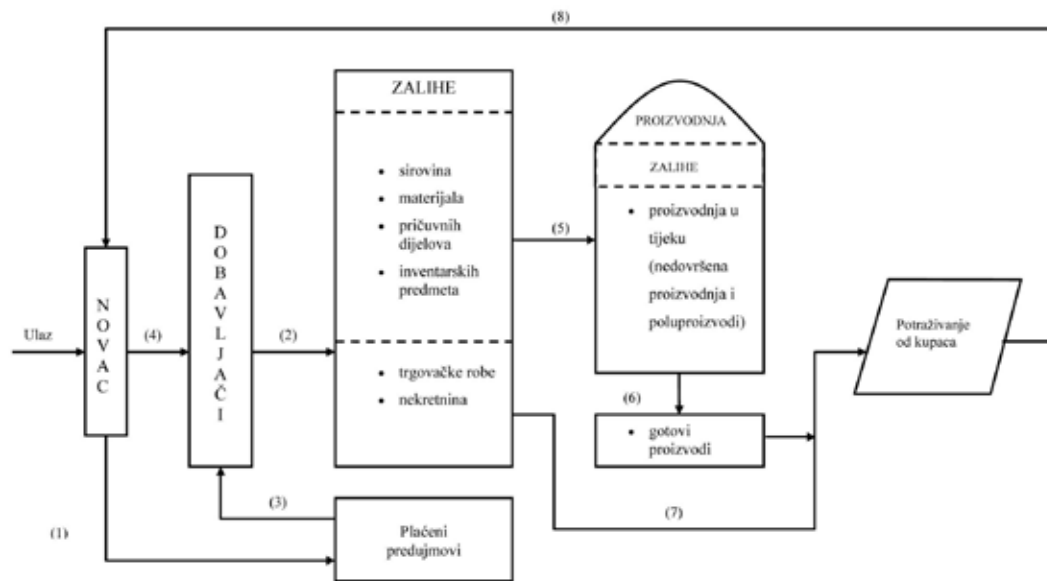
24 U istom djelu, str. 222.

25 U istom djelu.

26 Više o tome vidjeti navedeno djelo pod 7, str. 9.

27 Proklin, P., Zalihe sirovina, materijala, pričuvnih dijelova i sitnog inventara (razred 3), u knjizi (skupina autora), Poduzetničko računovodstvo, III. izmijenjeno izdanje, Teb-poslovno savjetovanje d.o.o. Zagreb, Zagreb, 1999., str. 190.

Slika 4. Pretvorbeni tijekovi zaliha

tijeka troška nabave – povijesnog troška (nabavne cijene) – uz povećanje za troškove konverzije i ostale troškove;

9. prodaja gotovih proizvoda, trgovačke robe i nekretnina;

10. priljev novca – poslovna aktivnost, naplaćena potraživanja od kupaca.

Poduzetnički pothvati prezentirani u pretvorbenim tijekovima zaliha (točke 1, 3, 4 i 8) izravno utječu na solventnost poduzetnika dok, poduzetnički pothvati (točke 2,5,6 i 7) izravno utječu na likvidnost poduzetnika. Međutim postoji opća povezanost između likvidnosti i solventnosti i/ili nelikvidnosti i nesolventnosti.

Poduzetnik koji je odredio poslovni ciklus jednogodišnjem razdoblju koje je jednako kalendar-skog godini, tj. 360 dana, a zalihe sirovina, primjerice, vežu se 30 dana, godišnji koeficijent obrtanja zaliha je 12 ($360 : 30 = 12$). Drugo je pitanje kako je s ostalim oblicima zaliha glede njihova vremensko-ga vezivanja u pretvorbenim tijekovima. Poglavitno, koeficijent obrtanja zaliha veoma je važan pri procjenjivanju likvidnosti i solventnosti odnosno nelikvidnosti i nesolventnosti poduzetnika.

4. ANALIZA LIKVIDNOSTI PODUZETNIKA

Kod analize likvidnosti poduzetnika postoje dva pristupa, i to:

- statička likvidnost (bilančna likvidnost) i
- dinamička likvidnost.

Statička likvidnost prikazuje likvidnost poduzetnika određenog momenta i temelji se na najvažnijem računovodstvenom izvješću, tj. bilanci. Pod statičkim shvaćanjem likvidnosti poduzetnika podrazumijeva se bilančno stanje u kojem su dugovi prema kratkoročnim izvorima imovine u potpunosti prikriveni slobodnom kratkotrajnom imovinom. To znači da poduzetnik raspolaže s toliko slobodne kratkotrajne imovine kojom se mogu podmiriti kratkoročno (do jedne godine) dospjeli dugovi.

Međutim, «Nedostatak ovog gledišta likvidnosti je u tome što poduzeće može po bilanci biti likvidno, a u stvari da bude nelikvidno, jer se je angažiralo u visoke obveze koje još nisu proknjižene. I obratno, bilanca može pokazivati nelikvidnost koja može već sljedećih dana nestati ulaskom nekih plaćanja koja

u bilanci nisu mogla biti iskazana.»²⁸

Zbog toga se nameće potreba analize dinamičke likvidnosti poduzetnika.

Dinamička likvidnost pretpostavlja gospodarsku slobodu poduzetnika – u upravljanju i raspolaganju posjedovnim dobrima (resursima) – odnosno njihovu trajnu likvidnost. Nju treba osigurati ne samo kratkoročnim već i dugoročnim poduzetničkim odlukama. U tom smislu: »Sposobnost raspolaganja sredstvima, tj. likvidnost je određena količinom raspoloživih sredstava izraženih u novcu, stupnjem unovčivosti i brzinom cirkuliranja sredstava s jedne strane, te visinom i rokovima dospijeca obveza poduzeća, s druge strane.»²⁹

Zašto je tomu tako – pojasnit će se tijekom daljnjeg izlaganja.

4.1. Analiza obrtanja imovine

U analizi obrtanja imovine poduzetnika – od novčanog oblika, materijalnog oblika, pa putem prodaje ponovno u novčani oblik – kao mjerilo likvidnosti pa i procjene pojedinih dijelova imovine poduzetnika, može se izraziti na dva načina, i to:

- koeficijent obrtanja (Ko) i
- vrijeme prosječnoga trajanja obrtanja (Vpo) odnosno dani vezivanja.

Pod pojmom obrtanja imovine podrazumijevamo odnos, u kojem jedna veličina predstavlja neko kretanje (izlaz, utrošak, promet), a druga neko stanje (imovine).³⁰

Dovođenjem u odnos tih dviju veličina saznanje-mo iz rezultata (koeficijenta), koliko puta ili kako često su se posjedovna dobra odnosno imovina okrenula, ili koliko je obrta u određenom vremenskom razdoblju učinila.³¹

Najčešći pokazatelji likvidnosti, odnosno učinkovitosti korištenja imovine poduzetnika su:

- koeficijent obrtanja dugotrajne imovine
- koeficijent obrtanja kratkotrajne imovine
- koeficijent obrtanja zaliha
- koeficijent obrtanja sirovina i materijala
- koeficijent obrtanja proizvodnje u tijeku
- koeficijent obrtanja poluproizvoda
- koeficijent obrtanja gotovih proizvoda
- koeficijent obrtanja trgovačke robe
- koeficijent obrtanja potraživanja od kupaca

²⁸ Navedeno djelo pod 14, str. 676.

²⁹ U istom djelu, str. 641.

³⁰ Krajičević, F., ANALIZA POSLOVANJA organizacije udruženog rada, Informator, Zagreb, 1975., str. 180.

³¹ U istom djelu, str. 180. i 181.

- koeficijent obrtanja dugova prema dobavljačima
- koeficijent obrtanja ostale imovine
- koeficijent obrtanja ukupne imovine.

Najbolje mjerilo za analizu dinamike imovine odnosno analizu obrtanja imovine jest njezin promet koji stavljamo u odnos sa stanjem odnosno s vrijednosti te imovine, a postignuće tog odnosa je koeficijent obrtanja (Ko).

U tom ozračju, općenito, izračun koeficijenta obrtanja glasi:

$$Ko = \frac{Pr}{St},$$

gdje je:

Ko = koeficijent obrtanja

Pr = promet

St = stanje

odnosno:

$$Ko = \frac{Pr}{Prs},$$

gdje je:

Prs = prosječno stanje.

Mi ćemo se poglavito zadržati na poimanju prometa i stanja odnosno prosječnoga stanja. Nešto više poteškoća zadaje pitanje: što je to promet i kako utvrditi promet.

Općenito, širi pojam je kretanje, koji uključuje: izlaz, utrošak, promet.

S knjigovodstveno-računovodstvenog motrišta, promet treba uzimati na – u pravilu – potražnoj strani knjigovodstvenog računa. Međutim treba uvažiti i neke izuzetke. To znači da podatke odnosno računovodstvene informacije o prometu pojedinih dijelova imovine, koji su predmet gospodarske analize obrtanja, možemo koristiti iz bruto bilance odnosno njezine prometne bilance.

Što je za nas ovdje posebno zanimljivo? Koji promet treba uzeti kod izračuna koeficijenta obrtanja? Rješenje nalazimo u Tablici 1.

Ne pretendiramo na iscrpnost. Međutim što je stanje?

Općenito, stanje je ukupnost okolnosti, prilika, datosti, podataka ili informacija koje se uzimaju u obzir pri utvrđivanju nekog stanja, preciznije,

Tablica 1. Promet knjigovodstvenih računa koji se koristi kod izračuna koeficijenta obrtanja

Naimenovanje	Promet	
	Duguje	Potražuje
1	2	3
- dugotrajna imovina (akumulirana amortizacija)		x
- kratkotrajna imovina		x
- zalihe		x
- sirovine i materijal		x
- proizvodnja u tijeku		x
- poluproizvodi		x
- gotovi proizvodi		x
- trgovačka roba		x
- potraživanja od kupaca	X	
- dugovi prema dobavljačima		x
- ostala imovina		x
- ukupna imovina		x

stanje je:»...oblik u kojem se što nalazi...»³²

U tom ozračju, s knjigovodstveno-računovodstvenog motrišta stanje je **ostatak, jednačak** (saldo) imovine poduzetnika prikazane u Tablici 1.

Međutim **izračun** stanja odnosno prosječnog stanja neke imovine poduzetnika uvažava dva pristupa:

ako je stanje u tijeku vremenskog razdoblja – primjerice godine – **podjednako**

ako se stanje u tijeku vremenskog razdoblja – primjerice godine – **razlikuje**.

Primjerice, ako je stanje zaliha materijala na skladištu **podjednako** – u tijeku godine – izračun prosječnog stanja relativno je jednostavan. Međutim to izračunavanje prosjeka, u slučaju da se mjesečna stanja zaliha u tijeku godine vrlo razlikuju, neće biti točno.

No, podimo redom!

4.2. Izračun koeficijenta obrtanja - općenito

Izračun koeficijenta obrtanja – općenito uvažava sljedeći zakonomjerni tijek:

- **izračun prosječnog stanja** ako je stanje u tijeku godine **podjednako**
- **izračun prosječnog stanja** ako se stanje u tijeku godine **razlikuje**

- **izračun – vrijeme** prosječnog trajanja obrtanja – općenito
- **izračun koeficijenta obrtanja** – općenito. Pogledajmo sada narečene izračune.

Izračun prosječnog stanja ako je stanje u tijeku godine podjednako

$$Prs = \frac{Ps + Ks}{2},$$

gdje je:

Ps = početno stanje

Ks = konačno stanje,

Izračun prosječnog stanja ako se stanje u tijeku godine razlikuje

$$Prs = \frac{1/2ps + Zms + 1/2ks}{Brmj},$$

gdje je:

Prs = prosječno stanje s različitim mjesečnim stanjima

½ ps = ½ početnog stanja

Zms = zbroj mjesečnih stanja između početnog stanja i konačnog stanja

½ ks = ½ konačnog stanja

Brmj = broj mjeseci koji se obračunava

Izračun – vrijeme prosječnog trajanja obrtanja – općenito

$$Vpo = \frac{Bd}{Ko},$$

gdje je:

Vpo = vrijeme prosječnog trajanja obrtanja

Bd = broj dana (za godinu od 365 dana odnosno 366 dana)

ili

$$Vpo = \frac{St}{Pr} x Bd,$$

ili

$$Vpo = \frac{StxBd}{Pr},$$

Izračun koeficijenta obrtanja - općenito

$$Ko = \frac{Pr}{St},$$

gdje je:

Ko = koeficijent obrtanja

Pr = promet

St = stanje

odnosno:

$$Ko = \frac{Pr}{Prs},$$

gdje je:

Prs = prosječno stanje

4.3. Analiza statike i dinamike imovine

U našoj analizi statike i dinamike imovine mi ćemo se, među inim, ograničiti na analizu zaliha materijala.

No, podimo redom.

Izračun prosječnog stanja ako je stanje u tijeku godine podjednako (Prs), koeficijenta obrtanja (Ko) i vrijeme prosječnog trajanja obrtanja (Vpo)

Na temelju podataka i računovodstvenih informacija iz financijsko-računovodstvenih izvješća poduzetnika Slavonija d.d. Osijek, **obavlja se analiza statike i dinamike kratkotrajne imovine** – ispitivanje iskorištenosti ulaganja – zaliha materijala na temelju zabilježenog stanja **početkom godine** od kn 50.000,00 i stanja **krajem godine** od kn 40.000,00 (**godina nije prijestupna**), uz **mjesečna stanja zaliha** materijala koja su tijekom godine podjednaka i ukupni **godišnji promet** od 240.000,00.

Treba izračunati:

a. prosječno stanje (Ps)

a. koeficijent obrtanja (Ko)

a. vrijeme prosječnog trajanja obrtanja (Vpo)

Prema tome **izračun** glasi:

$$1. a \quad Prs = \frac{Ps + Ks}{2},$$

gdje

je:

Prs = prosječno stanje

Ps = početno stanje

Ks = konačno stanje

³² Hrvatski enciklopedijski rječnik, Novi Liber, Zagreb, 2002., str. 1232.

$$Prs = \frac{50.000,00 + 40.000,00}{2}$$

$$Prs = \frac{90.000,00}{2}$$

$$Prs = 45.000,00$$

$$b \quad Ko = \frac{Pr}{Prs},$$

gdje je:

Ko = koeficijent obrtanja

Pr = promet

$$Ko = \frac{240.000,00}{45.000,00}$$

$$Ko = 5,3$$

$$c \quad Vpo = \frac{Bd}{Ko},$$

gdje je:

Vpo = vrijeme prosječnog trajanja obrtanja

Bd = broj dana

$$Vpo = \frac{365}{5,3}$$

Vpo = 68,8 odnosno

Vpo = 68 dana

ili

$$Vpo = \frac{Prs}{Pr} * Bd$$

$$Vpo = \frac{45.000,00 * 365}{240.000,00}$$

Vpo = 0,1875*365

Vpo = 68,4 odnosno

Vpo = 68 dana

ili

$$Vpo = \frac{Prs * Bd}{Pr}$$

$$Vpo = \frac{45.000,00 * 365}{240.000,00}$$

$$Vpo = \frac{16.425.000,00}{240.000,00}$$

Vpo = 68,4

Vpo = 68 dana.

Izračun prosječnog stanja ako se stanje u tijeku godine razlikuje (Prs), koeficijent obrtanja (Ko) i vrijeme prosječnog trajanja obrtanja (Vpo)

Poduzetnik Slavonija d.d. Osijek, **obavlja se analiza statike i dinamike kratkotrajne imovine** – ispitivanje iskorištenosti ulaganja – zaliha materijala (**istih**) samo na temelju zabilježenog stanja početkom godine i prometa na kraju svakog mjeseca (ulaz i izlaz), prikazanog u godišnjem izvješću sljedećeg ustrojstva – Tablica 2.

Godina nije prijestupna.

Treba izračunati:

a. prosječno stanje (Prs)**b. koeficijent obrtanja (Ko)****c. vrijeme prosječnog trajanja obrtanja (Vpo).**

2. Izračun prosječnog stanja: ako se stanje u tijeku godine **razlikuje**

$$a \quad Prs = \frac{1/2Ps + Zms + 1/2ks}{Brmj}$$

$$Prs = \frac{25.000,00 + 450.000,00 + 20.000,00}{12}$$

$$Prs = \frac{495.000,00}{12}$$

$$Prs = 41.250$$

Tablica 2. Promet zaliha materijala tijekom godine

Nadnevak	Ulaz	Izlaz	Stanje
1. I. 20...	50.000,00		50.000,00
31. I. 20...	10.000,00	20.000,00	40.000,00
28. II. 20...	-	30.000,00	10.000,00
31. III. 20...	60.000,00	10.000,00	60.000,00
30.IV.20...		40.000,00	20.000,00
31.V.20...	30.000,00	20.000,00	30.000,00
30.VI. 20...	40.000,00	10.000,00	60.000,00
31.VII. 20...	-	20.000,00	40.000,00
31. VIII. 20...	20.000,00	10.000,00	50.000,00
30. IX. 20...	10.000,00	30.000,00	30.000,00
31.X. 20...	40.000,00	20.000,00	50.000,00
30.XI. 20...	20.000,00	10.000,00	60.000,00
31. XII. 20...	-	20.000,00	40.000,00
	280.000,00	240.000,00	40.000,00

b Koeficijent obrtanja:

$$Ko = \frac{Pr}{St}$$

$$Ko = \frac{240.000,00}{41.250}$$

Ko = 5,8181

Ko = 5,8

$$c \quad Vpo = \frac{Bd}{Ko}$$

$$Vpo = \frac{365}{5,82}$$

Vpo = 62,7 odnosno

Vpo = 63 dana

$$ili \quad Vpo = \frac{Prs}{Pr} * Bd$$

$$Vpo = \frac{41.250,00}{24.000,00} * 365$$

Vpo = 0,171875*365

Vpo = 62,73 odnosno

Vpo = 63 dana

ili

$$Vpo = \frac{Prs * Bd}{Pr}$$

$$Vpo = \frac{41.250,00 * 365}{240.000,00}$$

$$Vpo = \frac{15.056.250,00}{240.000,00}$$

Vpo = 62,73 odnosno

Vpo 63 dana

Naimenovanje	Rješenje pod 1	Rješenje pod 2
- prosječno stanje (Prs)	45.000,00	41.250,00
- koeficijent obrtanja (Ko)	5,3	5,8
- vrijeme prosječnog trajanja obrtanja (Vpo)	68 dana	63 dana

Usporedimo izračunska postignuća - rješenja

S motrišta **pouzdanosti** informacijske podloge za donošenje poduzetničkih odluka od strane ravnateljstva (menadžmenta) poduzetnika, **pouzdanost** je:

Rješenje pod 2. Zašto? Odgovor: **Zbog pravilnog izračuna prosječnog stanja jer su stanja u tijeku godine različita.**

4.4. Pojavni oblici likvidnosti

Osnovni pojavni oblici likvidnosti poduzetnika su:

- likvidnost
- granična likvidnost i
- nelikvidnost.³³

U cilju bolje preglednosti, prema istom autoru, ova se podjela može prikazati shematski na način kako je to učinjeno na slici 5.³⁴ Naglasak je na **statičkoj likvidnosti** poduzetnika, pri čemu se u postupku analize koristi **bilanca** poduzetnika.

Pretjerana likvidnost je stanje poduzetništva u kojemu slobodna kratkotrajna imovina **iznosi više** nego što je potrebno za održavanje optimalne (normalne) likvidnosti. U tom smislu možda bi svako ravnateljstvo (management) poduzetnika priželjkivalo ovakvo stanje pretjerane likvidnosti.

Slika 5. Pojavni oblici likvidnosti

Međutim poduzetnička zbilja pod pretjeranom likvidnošću podrazumijeva držanje velikih

LIKVIDNOST	- pretjerana - optimalna - nedovoljna
GRANIČNA LIKVIDNOST	
NELIKVIDNOST	- zastoji u plaćanju - tehnička insolventnost - prezaduženost

svota kratkotrajne imovine koja nije pretvorena u novac ili prikazana u potraživanjima od kupaca ili u zalihama. Takvo stanje utječe na **usporavanje obrtanja** posjedovnih dobara odnosno imovine, što ima za posljedicu **smanjenje učinkovitosti poduzetništva**. Stoga za ravnateljstvo (management) poduzetnika i za njegovo učinkovito korištenje pojedinih resursa pretjerana likvidnost nije poželjna. **Usporavanje obrtanja** odnosno pretvorbenih tijekova imovine utječe i na **smanjenje rentabilnosti** poduzetništva.

Optimalna likvidnost je takva financijska situacija odnosno stanje poduzetništva kod kojeg slobodna kratkotrajna imovina iznosi upravo toliko koliko je potrebno da se najbolje iskoristi narečena imovina. **Optimalna likvidnost je stanje kojemu u poduzetništvu treba težiti.** Optimalno likvidan poduzetnik ostvaruje i optimalnu rentabilnost.

Nedovoljna likvidnost je takvo stanje poduzetništva gdje je koeficijent likvidnosti, sa **statičkoga motrišta**, veći od 1, ali nisu isključeni utjecaji **rizika** koji se pojavljuju u poduzetništvu. To praktično znači **da naplata slobodne kratkotrajne imovine** u aktivni bilance **nije potpuno usklađena** s dospijecem kratkoročnih dugova u pasivi bilance. Posljedica takvog stanja uvjetuje određene poteškoće u plaćanju dospjelih dugova.

Granična likvidnost predstavlja **izjednačen odnos** slobodne kratkotrajne imovine i kratkoročnih izvora imovine poduzetnika. U tom slučaju koeficijent likvidnosti je 1.

Međutim poduzetnik koji se nalazi u graničnoj likvidnosti neće moći svoje dugove podmirivati na vrijeme. Zašto? Neka slobodna kratkotrajna imovina **neće biti** unovčena. To se posebice odnosi na imovinu na kojoj se treba obaviti **vrijednosno usklađenje**. Npr. neplativa potraživanja, procjenjivanje zaliha na fer vrijednost, gubitak na zalihama robe zbog kvara, kala i sl. Poduzetnik s graničnom likvidnošću, za razliku od poduzetnika s nedovoljnom likvidnošću još više će zapadati u nemogućnost **pravovremenog plaćanja** dospjelih dugova.

Nelikvidnost je stanje u kojem je slobodna kratkotrajna imovina **manja** od dugova prema kratkoročnim iznosima narečene imovine.

Zastoj u plaćanju najblaži je oblik nelikvidnosti. Njega karakteriziraju **povremene poteškoće** u plaćanju kratkoročnih dugova.

Tehnička insolventnost je teži oblik nelikvidnosti poduzetnika. Međutim poduzetnik **još uvijek funkcionira**. S motrišta njegove bilance, ukupna imovina u aktivni je veća od izvora imovine u pasivi (imovina > dugovi). Poduzetnik koji se nalazi u fazi tehničke insolventnosti u pravilu **ne plaća na vrijeme** svoje dospjele dugove. Zbog neredovitosti plaćanja dospjelih dugova, poduzetnik biva tužen, plaća zatezne kamate i visoke parnične troškove. Povjerenje dobavljača u poduzetnika slabi, a on gubi i kreditnu sposobnost. Dolazi do zastoja u nabavi. Na ravnateljstvu (managementu) je da određenim gospodarskim mjerama odnosno poduzetničkim pothvatima spasi poduzetnika od posljednje faze nelikvidnosti, tj. **prezaduženosti** odnosno stvarne insolventnosti.

Prezaduženost je takav oblik nelikvidnosti u kojem je, s motrišta bilance, **poduzetnik pasivan** (imovina < dugovi). Poduzetnik ima više dugova nego što iznosi imovina. U tom slučaju **ravnateljstvo** (management) poduzetnika – kojem su povjerenja posjedovna dobra (resursi) da ih učinkovito koristi – treba razmišljati o prinudnom poravnanju odnosno stečaju.

5. ANALIZA SOLVENTNOSTI PODUZETNIKA

Već smo definirali da **pod solventnosti poduzetnika** podrazumijevamo njegovu sposobnost da raspoloživim novcem podmiri sve svoje dospjele dugove u rokovima njihova dospijeca.

Kada je riječ o **ocjeni kratkoročne solventnosti** poduzetnika, ključni pokazatelj (indikator) kratkoročne solventnosti je **odnos** između poduzetnikova

novca i dospjelih dugova za plaćanje.³⁵

U tom ozračju, temeljna matematička paradigma **za solventnost poduzetnika** glasi:

$$Psn + Np - Dd \geq 0,$$

pri čemu znači:

Psn = početno stanje novca

Np = novčani priljevi

Dd = dospjeli dugovi

Prema tome kada je novčana razlika – uvjetno rečeno – **jednaka nuli (0) poduzetnik je solventan**, što će reći da raspoloživim novcem može platiti dospjele dugove. Što više, ako je novčana razlika veća od nule (0), poduzetnik je **optimalno** solventan.

5.1. Novčana točka pokrića

Poduzetnički odnosno poslovni ciklus, kako smo već iznijeli, **prosječno je vrijeme** koje prođe između **nabave** posjedovnih dobara i njihovih pretvorbenih tijekova **natrag u novac**. Ili, to je **prosječno vrijeme** koje prođe između **novca na početku i novca na kraju poduzetničkog ciklusa**, koji u našem slučaju iznosi 365 dana.

Jedan od **važnih poučaka** za poboljšanje solventnosti poduzetnika jest u primjeni **novčane točke pokrića**, prikazane na slici 6. Ona je (misli se na novčanu točku pokrića) od posebne važnosti za ravnateljstvo (management) poduzetnika u donošenju poduzetničkih odluka glede novca i novčanih ekvivalenata odnosno poduzetnikove odluke. **Novčana točka pokrića** može biti **dnevno izvješće**, pod uvjetom da postoji **potpuna ažurnost** knjigovodstva, računovodstva i financijske funkcije poduzetnika.

Riječ je o tome da se **izračuna vrijeme prosječnoga trajanja obrtanja** (Vpo) odnosno **dani vezivanja** posjedovnih dobara koja su predmet analize novčane točke pokrića, a prema poznatoj matematičkoj paradigmi:

$$Vpo = \frac{Bd}{Ko}$$

Tako izračunani dani vezivanja: zaliha, dobavljača i kupaca prikazani su na slici 6.

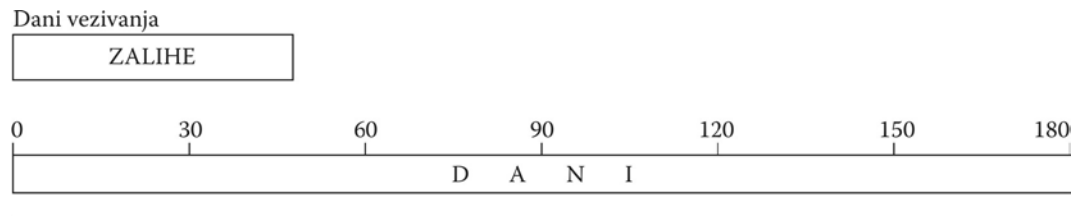
³³ Navedeno djelo pod 10, III. dio, str. 642.

³⁴ U istom djelu, str. 642-644.

³⁵ Više o tome vidjeti navedeno djelo pod 23, str. 28.

Novčana točka pokrića temelji se na **izračunu broja dana potrebnih da novac prođe tijekom poslovnoga ciklusa** u različitim pojavnim oblicima temeljnih računovodstvenih kategorija, tj. od novca do novca.

Slika 6. Novčana točka pokrića

Izračun novčane točke pokrića, u našem slučaju, temelji se na sljedećoj formuli:

$$Ntp = V_{poz} + V_{pok} - V_{pod},$$

pri čemu znači:

Ntp = Novčana točka pokrića

V_{poz} = Dani vezivanja zaliha

V_{pok} = Dani vezivanja kupaca

V_{pod} = Dani vezivanja dobavljača

Prema tome u našem slučaju:

$$Ntp = 60 + 180 - 30$$

$$Ntp = 230 \text{ dana.}$$

Nastala razlika, koja u novčanoj točki pokrića iznosi 230 dana, mora biti novčano podupirana (financirana). **Temeljni zahtjev** je na ravnateljstvu da novčanu točku pokrića od 230 dana skрати.

5.2. Insolventnost u Europskoj uniji

Problem insolventnosti – **prezentiran prosječnim brojem dana za naplatu potraživanja poduzetnika** – nije samo u Hrvatskoj. Gospodarska kriza, pokazuju istraživanja, poremetila je i

urednost plaćanja u zemljama Europske nije (EU).³⁶

Doduše, u njima **taj problem nije toliko izražen kao u nas**, ali i tamo je došlo do probijanja rokova plaćanja, što je vidljivo na slici 7.³⁷

I dalje, istraživanja pokazuju da je u 2009. godini u EU manje od 50% potraživanja naplaćeno unutar roka od 30 dana.

S tim u svezi postavlja se ključno pitanje: **da li se Hrvatska** – po prosječnom broju dana za naplatu potraživanja poduzetnika u EU – može uključiti u okvir od 120 do 28 dana?

Odgovor slijedi.

5.3. Insolventnost u Hrvatskoj

Nije moguće uključiti Hrvatsku u prosječan broj dana za naplatu potraživanja poduzetnika u EU koji iznosi od 120 do 28 dana. Zašto? Zato **što prosječan broj dana za naplatu potraživanja poduzetnika u Hrvatskoj iznosi 200 dana.**

Usporedbe radi, prosječan broj dana za naplatu potraživanja poduzetnika iznosi u:

- Sloveniji 150 dana
- BiH 120 dana
- Srbiji 120 dana, i

³⁶ Milovan A. Hrvati najveći neplatiše, Jutarnji list br. 4150, 19.01.2010., str. 20. i 21.

³⁷ U istom djelu. I ovdje je riječ o terminološkoj zabludi koja glasi: „Nelikvidnost u EU“, a treba: „Insolventnost u EU“.

Slika 7. Insolventnost u EU

- Crnoj Gori 120 dana.³⁸

Tri četvrtine neplaćenih dugova u Hrvatskoj odnose se na trgovinu, industriju i građevinarstvo. Krajem studenoga 2009. neplaćeni dugovi poduzetnika dosegli su 20,7 milijarda kuna, **najviše** u posljednjih 10 godina. Čemu valja pribrojiti i pet milijarda kuna dugova fizičkih osoba. Riječ je o **najvećoj razini insolventnosti.**

Posebno zabrinjava podatak da je čak tri četvrtine nenaplaćenih potraživanja, odnosno blizu 16 milijarda kuna, starije od godinu dana.

Gdje je izlaz? **Izlaz bi trebalo tražiti u stečajevima.** Uostalom na to upućuje Stečajni zakon i stečajni razlog, tj. insolventnost – o čemu smo već prije pisali.

Samo ovlaš, ravnateljstvo poduzetnika **mora bez odgode**, a najkasnije **21 dan** po nastanku nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti **predložiti otvaranje stečajnog postupka.**

Međutim **kod nas nitko ne želi pokrenuti stečaj**, i on se odgađa što je moguće dulje.

ZAKLJUČAK

Likvidnost i solventnost poduzetnika **međusobno** su uvjetovane i povezane.

Likvidnost poduzetnika je sposobnost njegove nenovčane imovine da se u relativno kratkom roku i bez gubitaka pretvori u gotov novac.

Solventnost poduzetnika je njegova sposobnost da raspoloživim novcem podmiri sve svoje dospjele dugove u rokovima njihova dospijeaća.

U svom poduzetništvu poduzetnik treba održavati **optimalnu** likvidnost i optimalnu solventnost.

Optimalna likvidnost je takva financijska situacija odnosno stanje poduzetništva kod kojeg slobodna kratkotrajna imovina iznosi upravo toliko koliko je potrebno da se najbolje iskoristi narečena imovina.

Optimalna solventnost je takva financijska situacija odnosno stanje poduzetništva u kojem poduzetnik ima dovoljno novca da u rokovima dospijeaća plaća sve svoje dugove i povrh toga raspolaže viškom novca u visini sigurnosne pričuve.

Stanje **optimalne likvidnosti i optimalne solventnosti** poduzetnika rezultira najpovoljnijim utjecajem na poslovni odnosno poduzetnički rezultat.

U cilju optimalizacije likvidnosti i solventnosti poduzetnika potrebno potpuno funkcioniranje poduzetnika **na sustavno-holističkoj paradigmi.**

³⁸ U istom djelu.

LITERATURA

- Gerstner, P., *Analiza bilance*, Berlin, na Uskrs 1933.
- Proklin, P., *Hrvatski računovodstveni jezik – čežnja ili potreba*, Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde, RAČUNOVODSTVO, FINACIJSKO IZVJEŠĆIVANJE, REVIZIJA, POREZI, TRŽIŠTE KAPITALA PREMA NOVIM RJEŠENJIMA OD 1.1.1999. GODINE, Zagreb, 1999.
- Klaić, B., *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod MH Zagreb, 1978.
- Anthony R., Reece J. *RAČUNOVODSTVO Financijsko i upravljačko računovodstvo*, Naslov izvornika ACCOUNTING PRINCIPLES, RRiF Plus, Zagreb, 2004.
- Kohn F., *Trgovački i pravni leksikon*, Tisak građanske tiskare k.d. u Osijeku, 1937.,
- Ekonomski leksikon*, Leksikografski zavod «Miroslav Krleža» i Masmedia, Zagreb, 1995.
- Braut R., *Ekonomska analiza poslovanja poduzeća*, I., II. i III. dio, skripta, Visoka privredna škola u Zagrebu, Zagreb, 1967.
- Lončarević B., Švaljek S., Faber Ž., *Njemačko-hrvatski ekonomski rječnik*, Wirtschaftswörterbuch Deutsch-Kroatisch, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 2000.
- Vidović, A., *Stečajni zakon*, RRiF Plus, Zagreb, kolovoz 2006.
- Međunarodni računovodstveni standard 1, Prezentiranje financijskih izvještaja, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, Narodne novine br. 140, Zagreb, 23. prosinca 2006.
- Welsch G.A., Short D.G., *Fundamentals of Financial Accounting, Fifth Edition*, IRWIN, Illinois, 1987.
- International Financial Reporting Standards, IFRS Englisch-Deutsch*, IDW, Düsseldorf, 2005.
- Meigs & Meigs, *RAČUNOVODSTVO: Temelj poslovnog odlučivanja, Deveto izdanje*, Naslov Izvornika – Accounting: The Basis for Business Decisions, Mate d.o.o., Zagreb, 1999.
- Proklin P., *Zalihe sirovina, materijala, pričuvnih dijelova i sitnog inventara (razred 3), u knjizi (skupina autora), Poduzetničko računovodstvo, III. izmijenjeno izdanje, Teb-poslovno savjetovanje d.o.o. Zagreb, Zagreb, 1999.*
- Krajčević, F., *ANALIZA POSLOVANJA organizacije udruženog rada*, Informator, Zagreb, 1975.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002.
- Proklin, P., *Računovodstvo i gospodarska analiza u teoriji i praksi*, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2006.
- Proklin P., *Analiza kapaciteta cestovnog putničkog prometa*, Privreda – časopis za privredna pitanja Slavonije i Baranje, br. 7/71, Osijek 1971.
- Proklin P. *Analiza iskorištenja kapaciteta strojeva kao faktora proizvodnosti rada*, Informator, br. 2397., Informator Zagreb, 26. veljače 1977.
- Proklin P., *Analiza amortizacije i revalorizacije osnovnih sredstava*, Informator, br. 2611., Informator Zagreb, 17. ožujka 1979.
- Krajčević F., *Gegenstand und Problematik der angewandten Betriebsanalyse*, Zeitschrift für Betriebswirtschaft, Nr. 5., Wiesbaden, Mai 1961.
- Milovan A., *Hrvati najveći neplatiše*, Jutarnji list br. 4150., 19.01.2010.

Marina Proklin, M.Sc., CPA

Financial Agency, Regional branch in Osijek

Jasna Zima, B.Sc.

Faculty of Civil Engineering in Osijek

IMPACT OF LIQUIDITY AND SOLVENCY ON BUSINESS OPERATIONS OF COMPANIES

SUMMARY

To provide undisturbed functioning of the market economy system, it is of extreme importance that each of its subsystems: business entity, economic operator, company, etc. is liquid and solvent. Furthermore, it is essential to maintain the continuity of liquidity and solvency, as it promotes the realization of goals of the economic system as a whole.

Liquidity and solvency of companies are mutually dependent and related.

Any decision taken in a company will have positive or negative effects, and will be related to liquidity and solvency in one way or another. Decisions with an effect of reducing or increasing liquidity and solvency will reflect on the overall business performance.

Company liquidity is the ability of turning its non-monetary assets into cash in a relatively short period of time and without any losses.

Company solvency is its ability to settle all due debts on their due dates with money available.

Key words: assets, liquidity, lack of liquidity, solvency, money, debts, insolvency, company, turnover ratio, financial break-even point